

Torsdagen den 3 september

Kl. 12.00–13.41

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade

att *Michael Anefur* (KD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 31 augusti, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Cecilia Engström (KD) och

att *Annie Lööf* (C) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 1 september, varigenom uppdraget som ersättare upphört för Göran Lindell (C).

§ 2 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att följande ledamöter avsagt sig uppdraget som suppleant i utskott:

konstitutionsutskottet

Alireza Akhondi (C)
Anders W Jonsson (C)
Anders Åkesson (C)
Annika Qarlsson (C)
Daniel Bäckström (C)
Emil Källström (C)
Fredrik Christensson (C)
Helena Lindahl (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Jonny Cato (C)
Kerstin Lundgren (C)
Kristina Yngwe (C)
Lars Thomsson (C)
Magnus Ek (C)
Martin Ådahl (C)
Martina Johansson (C)
Mikael Larsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Ola Johansson (C)
Per Lodenius (C)

Prot. 2019/20:148
3 september

Per Åsling (C)
Peter Helander (C)
Rickard Nordin (C)
Sofia Nilsson (C)
Solveig Zander (C)
Stina Larsson (C)
Ulrika Heie (C)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Camilla Brodin (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Hampus Hagman (KD)
Hans Eklind (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Larry Söder (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Robert Halef (KD)
Roland Utbult (KD)
Sofia Damm (KD)
Arman Teimouri (L)
Barbro Westerholm (L)
Christer Nylander (L)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Helena Gellerman (L)
Joar Forssell (L)
Johan Pehrson (L)
Juno Blom (L)
Lina Nordquist (L)
Malin Danielsson (L)
Maria Nilsson (L)
Mats Persson (L)
Robert Hannah (L)
Roger Haddad (L)
Alexandra Anstrell (M)
Anders Hansson (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Ann-Charlotte Hammar Johansson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Arin Karapet (M)
Betty Malmberg (M)
Boriana Åberg (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Cecilia Widegren (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)

David Josefsson (M)
Edward Riedl (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Ellen Juntti (M)
Fredrik Schulte (M)
Hans Rothenberg (M)
Hans Wallmark (M)
Helena Antoni (M)
Helena Bouveng (M)
Jan Ericson (M)
Jessica Rosencrantz (M)
Jessika Roswall (M)
Johan Forssell (M)
Johan Hultberg (M)
John Weinerhall (M)
John Widegren (M)
Josefin Malmqvist (M)
Jörgen Berglund (M)
Katarina Brännström (M)
Kjell Jansson (M)
Kristina Axén Olin (M)
Lars Beckman (M)
Lars Hjalmered (M)
Lars Püss (M)
Lotta Finstorp (M)
Lotta Olsson (M)
Louise Meijer (M)
Magdalena Schröder (M)
Margareta Cederfelt (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Maria Stockhaus (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Mats Green (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Mikael Damsgaard (M)
Niklas Wykman (M)
Noria Manouchi (M)
Pål Jonson (M)
Saila Quicklund (M)
Sofia Westergren (M)
Sten Bergheden (M)
Tobias Billström (M)
Ulf Kristersson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Viktor Wärnick (M)
Åsa Coenraads (M)
Amanda Palmstierna (MP)

Prot. 2019/20:148
3 september

Annika Hirvonen Falk (MP)
Emma Hult (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Mats Berglund (MP)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Sätherberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Helén Pettersson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)

Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyy Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sanne Lennström (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Karlsson (S)
Åsa Westlund (S)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)

Prot. 2019/20:148
3 september

Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Katja Nyberg (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvist (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Birger Lahti (V)
Christina Höj Larsen (V)
Cicie Weidby (V)
Daniel Riazat (V)
Elin Segerlind (V)

Hanna Gunnarsson (V)
Håkan Svenneling (V)
Ida Gabriellsson (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jens Holm (V)
Jessica Thunander (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Karin Rågsjö (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Tony Haddou (V)
Ulla Andersson (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Yasmine Posio (V)

utrikesutskottet

Alireza Akhondi (C)
Anders W Jonsson (C)
Anders Åkesson (C)
Annika Qarllsson (C)
Emil Källström (C)
Fredrik Christensson (C)
Helena Lindahl (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Johan Hedin (C)
Johanna Jönsson (C)
Jonny Cato (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Martina Johansson (C)
Mikael Larsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Ola Johansson (C)
Per Lodenius (C)
Per Schöldberg (C)
Per Åsling (C)
Peter Helander (C)
Rickard Nordin (C)
Sofia Nilsson (C)
Solveig Zander (C)
Stina Larsson (C)
Ulrika Heie (C)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Camilla Brodín (KD)
Désirée Pethrus (KD)

Prot. 2019/20:148
3 september

Gudrun Brunegård (KD)
Hampus Hagman (KD)
Hans Eklind (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Larry Söder (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Roland Utbult (KD)
Sofia Damm (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Allan Widman (L)
Arman Teimouri (L)
Barbro Westerholm (L)
Bengt Eliasson (L)
Christer Nylander (L)
Gulan Avci (L)
Helena Gellerman (L)
Johan Pehrson (L)
Juno Blom (L)
Lina Nordquist (L)
Malin Danielsson (L)
Maria Nilsson (L)
Mats Persson (L)
Robert Hannah (L)
Roger Haddad (L)
Alexandra Anstrell (M)
Anders Hansson (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Annicka Engblom (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Arin Karapet (M)
Betty Malmberg (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
David Josefsson (M)
Edward Riedl (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Ellen Juntti (M)
Erik Ottoson (M)
Fredrik Schulte (M)
Helena Antoni (M)
Helena Bouveng (M)
Ida Drougge (M)

Jan Ericson (M)
Jessica Rosencrantz (M)
Johan Forssell (M)
Johan Hultberg (M)
John Weinerhall (M)
John Widegren (M)
Josefin Malmqvist (M)
Jörgen Berglund (M)
Karin Enström (M)
Katarina Brännström (M)
Kjell Jansson (M)
Kristina Axén Olin (M)
Lars Beckman (M)
Lars Hjalmered (M)
Lars Jilmstad (M)
Lars Püss (M)
Lotta Finstorp (M)
Lotta Olsson (M)
Louise Meijer (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Maria Stockhaus (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Marta Obminska (M)
Mats Green (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Mikael Damsgaard (M)
Niklas Wykman (M)
Noria Manouchi (M)
Saila Quicklund (M)
Sofia Westergren (M)
Sten Bergheden (M)
Tobias Billström (M)
Ulf Kristersson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Viktor Wärnick (M)
Åsa Coenraads (M)
Amanda Palmstierna (MP)
Anna Sibinska (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Emma Hult (MP)
Karolina Skog (MP)
Mats Berglund (MP)
Rasmus Ling (MP)
Alexandra Völker (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)

Prot. 2019/20:148
3 september

Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)

Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sanne Lennström (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)

Prot. 2019/20:148
3 september

Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Jörgen Grubb (SD)
Katja Nyberg (SD)
Lars Andersson (SD)
Linda Lindberg (SD)
Magnus Persson (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Per Söderlund (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvist (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Ali Esbati (V)
Birger Lahti (V)
Christina Høj Larsen (V)
Cicie Weidby (V)
Daniel Riazat (V)
Elin Segerlind (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Ida Gabrielsson (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jens Holm (V)
Jessica Thunander (V)
Jessica Wetterling (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Karin Rågsjö (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Lorena Delgado Varas (V)

Maj Karlsson (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Tony Haddou (V)
Ulla Andersson (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)

Prot. 2019/20:148
3 september

försvarsutskottet

Alireza Akhondi (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Helena Lindahl (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarllsson (C)
Per Schöldberg (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Stina Larsson (C)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Camilla Brodin (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Hampus Hagman (KD)
Hans Eklind (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Larry Söder (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Roland Utbult (KD)
Sofia Damm (KD)
Tuve Skånberg (KD)

Arman Teimouri (L)
Barbro Westerholm (L)
Bengt Eliasson (L)
Christer Nylander (L)
Gulan Avci (L)
Helena Gellerman (L)
Johan Pehrson (L)
Juno Blom (L)
Lina Nordquist (L)
Malin Danielsson (L)
Mats Persson (L)
Nina Lundström (L)
Robert Hannah (L)
Roger Haddad (L)
Tina Acketoft (L)
Anders Hansson (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Annicka Engblom (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Arin Karapet (M)
Betty Malmberg (M)
Boriana Åberg (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Cecilia Widegren (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
David Josefsson (M)
Edward Riedl (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Ellen Juntti (M)
Erik Ottoson (M)
Fredrik Schulte (M)
Helena Antoni (M)
Helena Bouveng (M)
Ida Drougge (M)
Jan Ericson (M)
Jessica Rosencrantz (M)
Johan Forssell (M)
Johan Hultberg (M)
John Weinerhall (M)
John Widegren (M)
Josefin Malmqvist (M)
Karin Enström (M)
Katarina Brännström (M)
Kjell Jansson (M)
Kristina Axén Olin (M)
Lars Beckman (M)
Lars Hjalmered (M)

Lars Jilmstad (M)
Lars Püß (M)
Lotta Finstorp (M)
Lotta Olsson (M)
Louise Meijer (M)
Margareta Cederfelt (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Maria Stockhaus (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Marta Obminska (M)
Mats Green (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Mikael Damsgaard (M)
Niklas Wykman (M)
Noria Manouchi (M)
Saila Quicklund (M)
Sofia Westergren (M)
Sten Bergheden (M)
Tobias Billström (M)
Ulf Kristersson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Ulrika Jørgensen (M)
Viktor Wärnick (M)
Åsa Coenraads (M)
Amanda Palmstierna (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Emma Hult (MP)
Karolina Skog (MP)
Mats Berglund (MP)
Adnan Dibrani (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)

Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyy Niemi (S)
Rikard Larsson (S)

Roza Güclü Hedin (S)
Sanne Lennström (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Aron Emilsson (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Katja Nyberg (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)

Prot. 2019/20:148
3 september

Mikael Eskilander (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvist (SD)
Roger Hedlund (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Ali Esbati (V)
Birger Lahti (V)
Christina Høj Larsen (V)
Cicie Weidby (V)
Daniel Riazat (V)
Elin Segerlind (V)
Ida Gabrielsson (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jens Holm (V)
Jessica Thunander (V)
Jessica Wetterling (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Karin Rågsjö (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Maj Karlsson (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Tony Haddou (V)
Ulla Andersson (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)

Kammaren biföll dessa avsägelser.

Tredje vice talmannen meddelade
att *Anna-Caren Säterberg (S)* avsagt sig uppdragen som ledamot i
trafikutskottet och som suppleant i näringsutskottet samt
att *Anders W Jonsson (C)* avsagt sig uppdraget som ledamot i utrikes-
nämnden.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

Tredje vice talmannen meddelade

att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Anna-Caren Säterberg som ledamot i näringsutskottet, Lena Emilsson som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i socialutskottet, i kulturutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet, i arbetsmarknadsutskottet och i EU-nämnden, Inga-Lill Sjöblom som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i socialutskottet, i kulturutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet, i arbetsmarknadsutskottet och i EU-nämnden och Nermina Mizimovic som suppleant i finansutskottet, i skatteutskottet, i justitieutskottet, i civilutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i socialutskottet, i kulturutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet, i näringsutskottet, i arbetsmarknadsutskottet och i EU-nämnden samt

att Centerpartiets riksdagsgrupp anmält Annie Lööf som ledamot i krigsdelegationen och i utrikesnämnden.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i näringsutskottet

Anna-Caren Säterberg (S)

ledamot i krigsdelegationen

Annie Lööf (C)

ledamot i utrikesnämnden

Annie Lööf (C)

suppleanter i finansutskottet

Lena Emilsson (S)

Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i skatteutskottet

Lena Emilsson (S)

Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i justitieutskottet

Lena Emilsson (S)

Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i civilutskottet

Lena Emilsson (S)

Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i socialförsäkringsutskottet

Lena Emilsson (S)

Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i socialutskottet
Lena Emilsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i kulturutskottet
Lena Emilsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
suppleanter i utbildningsutskottet
Lena Emilsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i trafikutskottet
Lena Emilsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i miljö- och jordbruksutskottet
Lena Emilsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i näringsutskottet
Lena Emilsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet
Lena Emilsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)

suppleanter i EU-nämnden
Lena Emilsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)

Tredje vice talmannen förklarade vald från och med den 8 september till

suppleant i finansutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i skatteutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i justitieutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i civilutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i socialutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i kulturutskottet
Nermina Mizimovic (S)

Prot. 2019/20:148
3 september

suppleant i utbildningsutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i trafikutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i näringsutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Nermina Mizimovic (S)

suppleant i EU-nämnden
Nermina Mizimovic (S)

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:444

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:444 Sveriges ställningstagande kring orsaken till Dag Hammarskjölds död av Gudrun Brunegård (KD)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 10 september 2020.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 27 augusti 2020

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Lena Nordström

Tf. expeditionschef

Interpellation 2019/20:446

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:446 UD:s reseavrådan till de nordiska grannländerna

av Hans Wallmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 10 september 2020.

Prot. 2019/20:148
3 september

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 27 augusti 2020
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Lena Nordström
Tf. expeditionschef
Interpellation 2019/20:447

Till riksdagen
Interpellation 2019/20:447 Utlämningsavtalet med Hongkong
av Kerstin Lundgren (C)
Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 10 september
2020.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 27 augusti 2020
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Lena Nordström
Tf. expeditionschef

Interpellation 2019/20:448

Till riksdagen
Interpellation 2019/20:448 Stöd till en demokratisk utveckling i Be-
larus
av Håkan Svenneling (V)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 september 2020.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 27 augusti 2020
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Lena Nordström
Tf. expeditionschef

Interpellation 2019/20:451

Till riksdagen
Interpellation 2019/20:451 Bistånd till stater som inte respekterar
mänskliga rättigheter
av Joar Forssell (L)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 september 2020.
Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 27 augusti 2020
Utrikesdepartementet
Peter Eriksson (MP)
Enligt uppdrag
Lena Nordström
Tf. expeditionschef

§ 5 Anmälan om faktapromemorior

Prot. 2019/20:148
3 september

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

- 2019/20:FPM62 Förberedelser inför att övergångsperioden efter Storbrianniens utträde ur EU löper ut *COM(2020) 324* till utrikesutskottet
- 2019/20:FPM63 EU:s hälsoberedskap i närtid inför covid-19-utbrott *COM(2020) 318* till socialutskottet
- 2019/20:FPM64 Meddelande om god förvaltning på skatteområdet *COM(2020) 313* till skatteutskottet
- 2019/20:FPM65 Handlingsplan för rättvis och enkel beskattning *COM(2020) 312* till skatteutskottet
- 2019/20:FPM66 Ändringsdirektiv om administrativt samarbete i fråga om beskattning *COM(2020) 314* till skatteutskottet

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till justitieutskottet:
RiR 2020:16 Effektiviteten vid Kriminalvårdens anstalter

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Konstitutionsutskottets betänkande
2019/20:KU25 Ändring av namn på nämnd och vissa rättelser

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2019/20:UFöU5 Operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:452 om fastighetsskatten

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):
Fru talman! Hampus Hagman har frågat mig om jag och regeringen i dag kan utesluta ett återinförande av fastighetsskatten.
Förändringar av skatteregler måste alltid hanteras med stor varsamhet och omsorg om enskildas ekonomiska förutsättningar. Det fanns problem med den tidigare fastighetsskatten, men det finns också problem med hur den nuvarande fastighetsavgiften fungerar och hur den har påverkat stad och land. Ett problem med dagens fastighetsavgift, som infördes av alliansregeringen, är att den är regressiv. Det innebär att avgiften blir lägre i förhållande till fastighetens värde ju högre detta värde är. Fastighetsavgiften har alltså en särskild rabatt för höginkomsttagare – det är oftast de som bor i dyra villor. Övergången till fastighetsavgift innebar dessutom stora skattesänkningar för villaägare i mer välbärgade kommuner som Dande-

ryd, Kungsbacka och Vellinge medan skatteuttaget har ökat i framför allt landsbygdskommuner som Kiruna, Tomelilla och Mullsjö.

I och med januariavtalet finns en överenskommelse om en skattereform. Den ska bland annat bidra till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. Några detaljer kring skattereformen har i det här läget inte låsts fast.

Anf. 2 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Tack för svaret, finansministern! Jag har frågat finansminister Magdalena Andersson om hon kan utesluta ett återinförande av fastighetsskatten. Jag hade hoppats på ett klart och tydligt ja – ett återinförande av fastighetsskatten är uteslutet. Men det är inte det svar som vi får. I stället svarar Magdalena Andersson att januaripartierna har en överenskommelse om en skattereform och att inga detaljer i nuläget är låsta. Ett återinförande av fastighetsskatten är alltså inte uteslutet.

För miljontals svenskar innebär detta en osäkerhet om den framtida privatekonomin. Den gamla fastighetsskatten var avskydd och avskaffades på väldigt goda grunder. Skatten var oförutsägbar och godtycklig. Bostäder beskattades löpande oavsett om det fanns några löpande inkomster att betala med. Skatten gjorde att många människor upplevde en växande oro över möjligheten att bo kvar i sitt hem. Fastighetsskatten bidrog till en socioekonomisk segregation när de som inte hade råd med skatten i bostadsområden med en växande popularitet tvingades flytta. Änkor, änklingar och ensamstående föräldrar tvingades lämna sina hem.

Från Kristdemokraterna är beskedet att fastighetsskatten hör hemma på historiens soptipp och ska stanna där. Vi kommer att motsätta oss varje försök att återinföra den.

Fru talman! Ett återinförande av fastighetsskatten skulle få stora konsekvenser för många människor. Det finns olika beräkningar – det gör det alltid. Men i en rapport från SNS Konjunkturråd, där fastighetsskatt på både småhus och bostadsrätter föreslås, konstateras att en småhusägare i en storstad skulle få en skattehöjning på ungefär 31 000 kronor om året, och en bostadsrättsägare skulle få en skattehöjning på mer än 36 000 kronor varje år. Det handlar alltså om mer än en bruttomånadslön i skattehöjning varje år för en genomsnittlig löntagare.

På en del låter det som att fastighetsskatten är en helt naturlig skatt, eftersom den är stabil och är en säker källa till inkomst för staten. Det är en skattebas som inte kan flytta på sig. Men det resonemanget fokuserar helt och hållet på systemet och inte alls på den enskilda människan. Om du är pensionär, höginkomsttagare, ensamstående förälder eller låginkomsttagare spelar ingen som helst roll. Med en återinförd fastighetsskatt höjs skatten med tiotusentals kronor per år, oavsett om du kan betala detta eller inte.

Men det finns de som har tänkt ut lösningar på det problemet också. Stockholms Handelskammares omstartskommission tillhör dem som föreslagit en återinförd fastighetsskatt. De skriver i sin rapport, som släpptes för bara några veckor sedan, att de som inte har råd att betala kan ta lån för att betala skatten.

För mig är det ett koncept som är provocerande nog för att skrota hela idén direkt. Jag undrar, fru talman, om inte finansministern och regeringen håller med om detta. Vilka andra lösningar tänker sig finansministern för att låginkomsttagare inte ska tvingas flytta om fastighetsskatten skulle återinföras?

Anf. 3 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att vi som politiker tar ett ansvar för att inte sprida onödig oro. Den bostad som man bor i är för de allra flesta människor oerhört viktig. Det är väldigt många som inte önskar flytta om de trivs i sitt boende. I Sverige bor man i genomsnitt ganska länge i sina boenden jämfört med hur det är i många andra länder. Hampus Hagman och alla vi andra som är politiker har ansvar för att inte i onödan sprida oro. Jag tycker att Hampus Hagman, med de siffror som han kommer med, i onödan sprider oro.

Det första jag säger i mitt interpellationssvar är ju att eventuella förändringar av skatteregler alltid måste hanteras med stor varsamhet och omsorg om enskildas ekonomiska förutsättningar. Det är en av de viktiga utgångspunkterna som jag har med mig i mitt arbete, inte minst när det gäller bostadsbeskattning.

När vi pratar om den fastighetsskatt som fanns tidigare är det viktigt att säga att det fanns en spärr som innebar att man inte behövde betala mer än en viss andel av sina inkomster i fastighetsskatt. Det fanns alltså en särskild spärr just för att låginkomsttagare inte skulle behöva flytta. Det är viktigt att inte glömma bort detta när man diskuterar den tidigare skatten.

Jag har sagt att jag inte utesluter någonting när vi ska börja diskutera en skattereform. Om vi ska göra en stor översyn av hela skattesystemet kan vi inte börja ett sådant arbete med att utesluta vissa delar. Om Hampus Hagman hade frågat mig om jag kan utesluta att vi ska ha en skatt på leenden, månresor eller badtofflor hade han därför fått samma svar, nämligen att jag inte utesluter någonting i början av en sådan här stor översyn. Det är inte ett sätt att komma framåt.

Hampus Hagman säger att det här är ett svar som tittar på systemet och inte på den enskilda människan. Jag tycker att det är lite svårt att läsa ut detta ur mitt svar, eftersom jag börjar med att prata just om vikten av omsorg om den enskilda människans ekonomiska förutsättningar.

Jag kan däremot konstatera att så som systemet är uppbyggt i dag, vilket i grunden är Kristdemokraternas system, finns det en stor omsorg om de enskilda höginkomsttagarna. Det som har hänt under de år som Kristdemokraternas system har fungerat är ju att de som bor i dyra villor i våra storstäder inte har fått någon skattehöjning utan en skattesänkning.

Om jag har rätt bor både Hampus Hagman och jag i villor som inte får någon skattehöjning när man gör omtaxeringsvärdena, medan de som har lägre inkomster – den ensamstående mamman i Laxå, pensionärsparet som bor i ett litet hus i Huskvarna eller förtidspensionären i Dorotea – däremot har fått skattehöjningar på fastigheten.

Är det rättvist, tycker Hampus Hagman? Hampus Hagman och jag ska inte få någon skattehöjning, men de som bor i små hus ute på landet och ofta har låga inkomster ska få höga skatter. Varför är det rätt?

Anf. 4 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Det är ett antal olika aktörer som har föreslagit ett återinförande av fastighetsskatten under de senaste åren, till exempel tanke-smedjor och Finanspolitiska rådet. När finansministern säger att det är viktigt att inte sprida onödigt oro håller jag helt med, och det är därför jag önskar att finansministern tydligt skulle kunna säga att det här är uteslutet, eftersom det skulle få stora negativa konsekvenser för enskilda människor – för låginkomsttagare, för änkor, för änklingar och för många andra.

De här instanserna föreslår inte skatt på leenden, badtofflor eller månresor, och det är därför jag inte frågar om det. De föreslår en konkret skatt som har funnits tidigare, och då vill jag veta vad Sveriges finansminister säger i det ärendet.

Jag tänkte uppehålla mig lite vid påståendet att landsbygdskommuner som Kiruna, Tomelilla och Mullsjö, som nämndes i svaret, har fått ett ökat skatteuttag efter att fastighetsskatten togs bort.

Om man jämför dagens fastighetsavgift med hur det hade sett ut i dag om fastighetsskatten funnits kvar ser man att det är ett påstående som haltar betänkligt. Skattebetalarnas förening har gått igenom samtliga kommuners taxeringsvärden och visar att i samtliga kommuner hade den gamla fastighetsskatten gett en högre kostnad än vad dagens fastighetsavgift ger. I varenda kommun hade skatteuttaget varit högre om skatten hade funnits kvar. Det, fru talman, är viktigt att komma ihåg när finansministern påstår att landsbygdens låginkomsttagare har missgynnats av att fastighetsskatten togs bort.

Det fanns två viktiga poänger med att ta bort den gamla fastighetsskatten och ersätta den med en avgift. Den första poängen var att minska den löpande höga skatt som människor tvingades betala oavsett om de hade löpande inkomster eller inte. Den andra och minst lika viktiga poängen var att göra kostnaden mer förutsägbar.

I det gamla systemet, som finansministern alltså inte kan utesluta, avgjordes skattens storlek av bostadens taxeringsvärde. Det innebar att försäljningar i ett bostadsområde gav högre skatter för alla i området. Men vad din granne säljer sin bostad för säger förstås mycket lite om vad du har råd att betala i skatt.

Vart tredje år genomförs en fastighetstaxering för alla småhus. Den senaste skedde 2018 och baserades på försäljningar under de föregående åren. Detta höjde taxeringsvärdena med i genomsnitt 29 procent i landet. I det gamla systemet hade detta medfört skattehöjningar som inte kan betecknas som något annat än en skattechock. Med det nya systemet passerade detta närmast obemärkt förbi. Annorlunda uttryckt: I det gamla systemet hade pensionärer och ensamstående föräldrar tvingats bort från sina hem. Tack vare att den gamla fastighetsskatten avskaffades hände inte detta.

Anf. 5 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det kunde ha varit värre. Det är Hampus Hagmans svar till den ensamstående mamman som fick en höjd fastighetsavgift, medan Hampus Hagman, jag och alla villaägare i Danderyd, Vellinge, Täby och andra orter med höga taxeringsvärden inte fick en högre avgift. Hampus Hagman har fortfarande inte svarat på om han tycker att det är rättvist.

Hampus Hagman säger att det är orättvist att vad grannen säljer sin villa för ska påverka vad du ska betala i skatt och att så ska vi inte ha det. Detta har Hampus Hagman avskaffat för sig själv, för mig och för andra som har råd att köpa dyrare villor. Men det är kvar för den ensamstående mamman i Laxå, pensionärsparet i Huskvarna och förtidspensionären i Dorotea. Det är vissa som ska slippa ha det så, medan de med lägre inkomster fortfarande lever i den världen.

Det är resultatet av Kristdemokraternas reform. Berätta för mig varför det är rättvist, Hampus Hagman!

Anf. 6 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Återigen är det så att ingen i Sverige betalar en högre fastighetsavgift i dag än vad man hade betalat om den gamla fastighetsskatten hade funnits kvar. Inte i någon kommun är avgiften i dag högre än den hade varit om Socialdemokraternas gamla system hade funnits kvar.

Faktum kvarstår, fru talman, att om fastighetsskatten skulle återinföras, vilket finansministern tyvärr inte kan utesluta, skulle pensionärer och människor med låga inkomster drabbas mycket hårt. Men det skulle också drabba människor med helt vanliga inkomster. Om vi tittar på småhus med taxeringsvärden på över 4 miljoner kronor, varav många ligger i Göteborg och Stockholm, där jag och finansministern bor, ser vi att fyra av tio husägare har en månadslön på under 29 000 kronor före skatt.

Det här handlar inte om några miljonärer. Det här handlar inte om dem som tidigare betalade värnskatt. Det här handlar inte om några lyxvillor.

Det här handlar om helt vanliga människor som sliter och som inte har råd med stora och oförutsägbara skattehöjningar. Det är ett sådant system som jag vill att finansministern klart och tydligt ska säga inte kommer att återinföras, och det kan svenska folket vara tryggt med.

Detta besked får vi dock inte från finansministern, och det beklagar jag.

Anf. 7 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Här har ju Hampus Hagman fel. Det var nämligen det första jag sa: Nej, man behöver inte oroa sig för oförutsägbara och snabba skattehöjningar. Jag säger att förändringar av skatteregler och eventuella förändringar av skatteregler alltid måste hanteras med stor varsamhet och omsorg om enskildas ekonomiska förutsättningar. Där har Hampus Hagman svaret.

Men när det gäller hur systemet fungerar här och nu är Hampus Hagman svarslös. Han kallar mig till riksdagen för att diskutera teoretiska förslag som kommer från privata organisationer, men när det gäller de orättvisor som finns här och nu i det system som Hampus Hagmans kristdemokrater har skapat är han svarslös.

Varför ska Hampus Hagman och jag inte påverkas när fastigheten stiger i värde medan vanligt folk med låga inkomster som bor på landsbygd och i glesbygd fortfarande ska ha alla de villkor som Hampus Hagman tycker är så orättvisa för mig och honom själv? Det är Kristdemokraternas politik. Jag är inte imponerad.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:443 om hållbara investeringar

Anf. 8 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig när vi ska säkra att AP-fondernas investeringar är hållbara och följer Parisavtalet och våra miljö- och klimatmål samt vilka konsekvenser det blir när vi investerar i miljöförstörande verksamheter. Lorena Delgado Varas har också frågat mig hur vi ska säkerställa att folks sparande i banker inte går till miljöförstörande verksamhet utan följer Parisavtalet och våra miljö- och klimatmål samt vilka konsekvenser det blir för bankerna när detta inte följs.

Regeringen driver en ambitiös politik för att främja hållbara finansmarknader.

När det gäller AP-fonderna ställer lagen sedan den 1 januari 2019 högre krav på Första–Fjärde AP-fonden att agera föredömligt utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Tidigare uttrycktes det endast i förarbetena att AP-fonderna skulle ta hänsyn till miljö och etik i placeringsverksamheten, så med det nya lagkravet har styrningen av hållbarhetsfrågor i förvaltningen moderniserats och skärpts. Särskild vikt ska fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas och att investeringar av våra pensionspengar ska vara i linje med de internationella konventioner som Sverige har skrivit under.

I årets utvärdering kan vi som ett resultat av detta bland annat konstatera att AP-fonderna vidareutvecklat sin koldioxidrapportering till att även omfatta hur stor del av årets förändring i koldioxidintensitet som kommer från att fonderna har ändrat sin portföljmix och hur stor del som kommer från minskade utsläpp från bolagen i portföljen. Flera AP-fonder har även förtydligat sina strategier kring Parisavtalet, och samtliga fonder arbetar kontinuerligt för att sänka koldioxidavtrycket i sina portföljer. Första AP-fonden har även beslutat att helt avinvestera i bolag med fossil verksamhet.

Att även Sjunde AP-fonden ska omfattas av det nya hållbarhetskravet som gäller för Första–Fjärde AP-fonden har föreslagits i en promemoria som har remitterats. Den frågan bereds nu inom Regeringskansliet.

Regeringen ser positivt på det arbete som AP-fonderna och det gemensamma Etikrådet bedriver för att integrera hållbarhetsfrågor i förvaltningen. Det ligger i linje med Första–Fjärde AP-fondens nya mål om föredömlig förvaltning.

I utvärderingen av AP-fondernas verksamhet till och med 2020, som lämnas till riksdagen senast den 1 juni 2021, ska även de nya placeringsreglerna utvärderas med avseende på om placeringar i fossil energi minskar.

Det är naturligtvis inte bara AP-fonderna som behöver bidra för att vi ska lyckas med omställningen till en hållbar realekonomi, utan även vårt sparande i fonder och banker utgör en viktig del i omställningen.

I detta sammanhang vill jag poängtera vikten av internationellt samarbete. Särskilt EU-arbetet spelar en viktig roll då en stor del av de finansiella regelverken är harmoniserade inom EU, inte minst på bankområdet.

Ett konkret resultat av EU-arbetet, där Sverige varit ett av de mest pådrivande länderna, är lagkraven på vilken information som förvaltare och finansiella rådgivare måste ge om hur man integrerar hållbarhet i verksamheten. Kraven kommer att förbättra hållbarhetsinformationen men också göra den enklare att jämföra mellan olika förvaltare och rådgivare. De nya kraven kommer att tillämpas från första kvartalet 2021. Därtill antog EU i

juni 2019 ändringar i bankernas redovisningskrav som innebär att alla större banker som är noterade på en handelsplats från och med 2022 kommer att behöva redovisa sina hållbarhetsrisker. Ett annat viktigt framsteg är den gemensamma taxonomi som EU arbetat fram. Taxonomi kommer att göra det enklare att identifiera och jämföra miljömässigt hållbara investeringar.

Regeringen har dessutom vidtagit flera åtgärder nationellt för att påskynda utvecklingen till en hållbar finansmarknad i Sverige. En särskilt viktig åtgärd i detta sammanhang är att Finansinspektionen ska arbeta för att det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling. Regeringen gav så sent som i april i år Finansinspektionen ett nytt uppdrag att följa upp finansmarknadsaktörernas klimatrapportering samt hur lån och investeringar förhåller sig till Parisavtalets 1,5-gradersmål. Regeringen ger även projektstöd till det kompetenscenter för hållbar finansiering som har till uppgift att bidra till utvecklingen av en hållbar finansmarknad internationellt, Stockholm Sustainable Finance Centre.

Enligt Finansinspektionen har svenska banker lagt mer resurser på hållbarhet de senaste åren, men det finns utrymme för förbättringar avseende både rapportering och integrering av hållbarhet i verksamheten. Då det kan vara svårt att bedöma en investerings påverkan på möjligheterna till en hållbar utveckling har såväl transparens som regelverk viktiga roller att spela. Det nya uppdraget till Finansinspektionen kommer förhoppningsvis att bidra till förbättringar på dessa områden och ge ett viktigt underlag för framtida arbete, för vi kommer att behöva göra mer. Utsläppen minskar inte i den takt de måste för att vi ska nå våra klimatåtaganden. Klimatförändringar utgör en betydande risk, också för ekonomin och det finansiella systemet.

Regeringen fortsätter att arbeta för att det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling.

Anf. 9 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! När ministern beskriver den politik som man bedriver för att främja hållbara marknader förvånas jag av passiviteten.

Ja, man ändrade lagen i januari 2019 för att Första–Fjärde AP-fonden skulle agera föredömligt utifrån hållbarhetsperspektiv. Men ändringarna är inte tydliga nog. Ändringarna kommer inte att leda till Parisavtalets mål, för sanningen är att man överordnar avkastningsmålen över människan, över miljön och över klimatet. Det kommer inte att gå ihop. Vi kommer inte att nå Parisavtalets mål om vi inte vågar utmana, om vi inte vågar kräva att människa, miljö och klimat likställs med mål om avkastning.

Eftersom regeringen valde att inte ställa tydliga krav har AP-fonderna fortsatt investera i fossila verksamheter. Ja, Första AP-fonden har nu fattat beslut om att avinvestera i bolag med fossil verksamhet, men det efter framförd kritik.

Sanningen är att vi är mitt i en brinnande klimatkris, där användningen av fossila bränslen är största orsaken till utsläppen av växthusgaser. Mitt i allt det här väljer AP-fonderna att använda våra pengar till att investera i klimatfientliga verksamheter. Det är inte småsummor vi pratar om – över 16 miljarder gick till fossila företag. Det här var innan Första AP-fonden fattade sitt beslut.

I sin rapport från januari beskriver Naturskyddsföreningen att om samtliga fossila reserver som tillhör de 89 fossila bolag som Första–Fjärde AP-fonden har investeringar i skulle förbrännas skulle 185 miljarder ton växthusgaser släppas ut.

Det är också så att Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden behåller fossila investeringar och menar på att de ska påverka bolagen att minska utsläppen. Men många av dessa bolag har som affärsmodell att producera fossila bränslen, så hur ska det gå till? Och hur ska det ske fort nog?

Varför ta så många extra steg, när vi redan bestämt att följa Parisavtalet? Varför inte göra arbetet enklare för de bolag som investerar våra gemensamma pengar? Varför inte inse och tydligt visa att fossil verksamhet inte är långsiktig? Varför inte vara tydlig med resterande AP-fonder? Ministern nämnde promemorian som skickats in, men jag tror att man kan vara mycket tydligare än att lämna över ansvaret till AP-fonderna själva.

Vi från Vänsterpartiet föreslog bland annat att AP-fonderna inte ska göra några nyinvesteringar i kol, olja eller fossilgas, att AP-fonderna ska avveckla befintliga investeringar i fossilindustrin inom fem år och att samtliga AP-fonder ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnybar energi. Jag tror att det krävs tydlighet här. Det har vi sett både i klimatfrågan och i frågan om mänskliga rättigheter.

Anf. 10 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Lorena Delgado Varas, för en väldigt bra fråga. Jag är glad att ledamoten ställde denna fråga, för är det något område där den regering jag företräder har gjort enormt stor skillnad är det på finansmarknadsområdet. Ingen regering någonsin i Sveriges historia har varit ens i närheten av att göra så mycket som denna regering har gjort för en hållbar finansmarknad. Det är inte för inte som Sverige nu har ett världsrykte just när det gäller att vara ledande i omställningen av finansmarknaden till hållbarhet. Våra representanter från regering och myndigheter deltar nu i arbete runt om i hela världen för att dela med oss av våra erfarenheter och av hur vi har kunnat komma så långt på så kort tid när det gäller att ställa om finansmarknaden.

Det pågår nu en enormt snabb omställning av finansmarknaden, både de offentliga AP-fonderna och andra pensionsfonder och det privata kapitalet. Detta sker inte för inte, utan det sker på grund av alla de beslut som den här regeringen har fattat.

Det är, tycker jag, väldigt farligt att göra som Lorena Delgado Varas gör i interpellationen och i sitt inlägg nu – att sätta avkastning mot hållbarhet och säga att det är ett val vi måste göra. Vi ska antingen investera pengarna hållbart eller få en avkastning till våra nuvarande och framtida pensionärer. Jag ser det verkligen inte så utan precis tvärtom. Det är bara genom att få en ökad hållbarhet i förvaltningen som vi kommer att kunna ha en avkastning i framtiden. Det är genom de hållbara investeringarna som svenska pensionärer kommer att komma bäst ut och få högsta möjliga pensioner i framtiden.

Jag tycker därför att det är en grundläggande felaktighet att säga att detta är ett val vi måste göra. Jag vill tvärtom säga att om regeringen inte hade gjort detta gedigna arbete och fått så mycket att hända på så kort tid hade vi riskerat framtida pensionärers avkastning – de pensioner som vi alla ska leva på i framtiden.

Det finns också en missuppfattning i Lorena Delgado Varas resone-
mang när hon säger att de pengar som nu ligger i fossila bränslen i AP-
fonderna bygger på aktiva investeringar nu. Det som har hänt är att det
samlade kapitalet har växt väldigt kraftigt, vilket ju är positivt för framtida
och nuvarande pensionärer. Men det har gjort att de små fossila delarna
också har växt i samband med detta. Det är alltså inte på grund av direk-
tinvesteringar som det ligger pengar i fossila bränslen.

Det är viktigt att konstatera att de AP-fonder som svenska folket till-
sammans har omfattar 1 800 miljarder kronor. Det är ett enormt kapital.
De pengar som Lorena Delgado Varas talar om utgör alltså mindre än
1 procent av det kapitalet. Därmed inte på något sätt sagt att vi är nöjda
eller att vi tycker att detta är tillräckligt. Det har skett en enorm förbättring,
och det kommer att fortsätta behövas en enorm förbättring.

Självklart ska vi se till att vi investerar vårt kapital i linje med de avtal
som Sverige har skrivit under. Och det är precis det som den lagstiftning
vi fick på plats den 1 januari 2019 säger. Vi ska investera vårt kapital fö-
redömligt och i linje med de avtal Sverige har skrivit under, till exempel
Agenda 2030 och Parisavtalet. Det sker nu också en omställning i rasande
snabb takt.

Jag tycker att det är lite svårsmält att Lorena Delgado Varas redan nu
kan bestämma om vi kommer att nå målen i Parisavtalet eller inte och om
svenska folkets kapital ligger i linje med Parisavtalet. Det sker nämligen
nu en väldigt snabb omställningsprocess.

Vi har bestämt att vi ska göra en utvärdering av investeringarna 2020,
som ska levereras till riksdagen 2021. Då kommer vi att ha ett bättre under-
lag och verkligen kunna se hur snabbt förändringen går. Jag tycker att
Lorena Delgado Varas kanske också ska vänta med sin utvärdering tills vi
har gjort den officiella utvärderingen och kan se hur snabbt utvecklingen
går.

Anf. 11 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag vill korrigera något som ministern sa. Jag har inte sagt
att miljö, klimat och människa ska gå före avkastning utan att de ska lik-
ställas. Man kan fundera på vad det ger för resultat. Det kommer självklart
att ge resultatet att pensionärerna får den avkastning de behöver för sina
pensioner, samtidigt som vi respekterar människa, miljö och klimat. Det
kommer naturligtvis att leda till förnybara investeringar och investeringar
som respekterar mänskliga rättigheter. Och det kommer att stoppa investe-
ringar i sådana verksamheter som vi inte vill ha.

Ministern menar vidare att ingen regering har gjort så mycket. Samti-
digt kan man säga att den information och den kunskap som finns i denna
tid är stor, och forskningen visar tydligt att vi behöver ta väldigt tydliga
steg. Så sanningen är faktiskt att jag förväntar mig mer av den här reger-
ingen än jag har förväntat mig av tidigare högerregeringar.

En sak som upprör mig när vi pratar klimat, omställning och investe-
ringar är avsaknaden av insikt eller osynliggörandet av vad som händer
runt dessa investeringar. Ministern nämnde bland annat att det inte är en
så stor summa som går till de fossila investeringarna. Sanningen är dock
att denna inte så stora summa betyder väldigt mycket i de områden där de
investeringarna görs.

Detta drabbar lokalbefolkningen väldigt hårt. Det vi redovisar som miljarder eller miljoner på papper här innebär sjukdom, fattigdom och död där. Jag skrev denna interpellation efter att ha läst nyheten om företaget Nornickel i Sibirien. De hade släppt ut 20 000 liter diesel i vattentäkter som var länkade till Karahavet, och större markområden drabbades. Detta hotade bestånden av fisk, fåglar och renar väster om Tajmyr, vilket innebär en stor oro för urfolken, som är beroende av renarna för sin försörjning.

Nornickel var redan en av de stora utsläpparna i Ryssland. De är okända för sina miljöförstörande verksamheter. Trots detta väljer sjunde AP-fonden och flera av storbankerna att investera i företaget.

I Naturskyddsföreningens rapport från januari kan vi läsa om flera investeringar som bidragit till stor ohälsa hos lokalbefolkningen. Det gäller till exempel Sasol i Sydafrika, den enskilda enhet som släpper ut mest växthusgaser i världen. Lokalbefolkningen blir sjuk och dör i förtid på grund av vatten- och luftföroreningar. Liknande exempel finns från Asien och Latinamerika. Jag tror att det är viktigt att inte förminska den förstörelse och den ohälsa som drabbar lokalbefolkningen där dessa investeringar görs. För oss kan det vara en siffra på ett papper, men för dem innebär det skillnaden mellan liv och död.

Dessutom fortsätter fonderna att placera pengar i skatteparadis. Detta är pengar som kan kopplas till miljöförstörande verksamheter, och där har vi verkligen ingen insyn. Vi menar från Vänsterpartiets sida att AP-fonderna helt enkelt inte ska investera i bolag som använder skatteparadis för att undgå beskattning.

Anf. 12 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är i dag som sagt mindre än 1 procent av AP-fondernas kapital som går till den typ av investeringar som Lorena Delgado Varas nämner. De investeringarna kommer sig framför allt av att man har investerat i breda, världsomfattande indexfonder, inte av att man har valt ut dessa bolag och gjort investeringar direkt i dem.

Lorena Delgado Varas kanske missade att jag inte heller säger att detta är något slags slutgräns och att vi härmed har kommit fram. Vi behöver helt klart fortsätta arbeta med att ställa om både det privata och det offentliga kapitalet till hållbarhet.

Däremot slår Lorena Delgado Varas in en öppen dörr när hon vill att avkastning ska likställas med miljökrav. Det är precis det vi har gjort i lagstiftningen. Vi har sagt att fonderna ska investeras föredömligt och samtidigt ge avkastning. De ska investeras i enlighet med de internationella konventioner som Sverige har skrivit under men också ge bra pensioner till framtida och nuvarande pensionärer.

Det är viktigt att vi från politiskt håll gör allt vi kan för att ställa om investeringarna så att de går till det som är hållbart, till exempel av de skäl som Lorena Delgado Varas nämner. Vi vill inte heller att vårt offentliga kapital ska ge miljöförstöring i andra länder eller förstöra möjligheter för lokalbefolkningen.

Det är också därför vi har gjort så många och så stora insatser under hela den tid jag har suttit i regeringen och varit finansmarknadsminister. Det första vi gjorde var att slå fast en helt ny målsättning: att det finansiella systemet och finanspolitiken ska bidra till en hållbar utveckling. Något sådant mål har aldrig tidigare funnits i svensk politisk historia. Det är nu det

mål som våra myndigheter arbetar efter – att se till så att det finansiella systemet bidrar till en hållbar utveckling.

Vi drev också igenom en världsunik lagstiftning, där Sverige blev ett av de första länderna i världen med en lag om information till oss investerare om hur fondförvaltare applicerar hållbarhetsredovisning och hållbarhetsarbete på sina portföljer, så att vi skulle kunna fatta beslut om den hållbaraste inriktningen för våra pengar.

Vi har bett det internationella miljömärket Svanen, den nordiska Svanen, att också svanmärka fonder. Den som vill investera sina pengar på ett hållbart sätt kan nu välja de bästa fonderna, som nu också är opartiskt granskade. Man har lyft fram dem som är absolut bäst på marknaden.

Vi har främjat marknaden för gröna obligationer, som växer enormt snabbt i Sverige och också är en viktig del av den gröna finansmarknaden. Där sticker Sverige ut internationellt genom att vara bland de länder som har den absolut största utgivningen av gröna obligationer, alltså lån för att genomföra gröna investeringar i vårt land.

Så sent som i förrgår, i tisdags, gav Sverige ut sin första gröna statliga obligation. Den omfattar 20 miljarder kronor. Den var övertecknad två gånger om, så det fanns stort intresse av att köpa den. Den gav en extremt förmånlig ränta: Sverige betalar i princip ingen ränta alls på de pengar som vi lånar för att göra gröna investeringar, även från statens sida.

Vi har också ställt höga krav på premiepensionssystemet. För att man ska kunna komma in i systemet och få erbjuda sina tjänster till svenska pensionsparare måste man ha en hållbarhetsaspekt i sin förvaltning. Nu håller också Sjunde AP-fonden på att omfattas av det mål som vi har satt upp för de övriga AP-fonderna.

På punkt efter punkt, steg för steg, ställer vi om finansmarknaden till en grön inriktning. Och det märks. Det händer otroligt mycket. Det är en fruktansvärt snabb omställning som nu sker i Sverige. Vi är faktiskt ett land som sticker ut genom att vi nu tar stora steg för att investeringar ska leda till att vi blir ett hållbart samhälle och är en del i en hållbar värld.

Jag är oerhört stolt över det arbete som jag har gjort och det vi har åstadkommit så här långt. Självklart finns det mer att göra, och självklart kommer jag att fortsätta arbeta varje dag som jag är finansmarknadsminister för att vi ska få bort de fossila investeringarna och för att vi ska investera i det som är hållbart för framtiden. Men det tar tid att ställa om en stor marknad.

Anf. 13 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! "Fördömligt" är inte samma sak som att likställa.

Jag vill också passa på att lyfta fram det problem som finns i att vi lägger ansvaret när det gäller våra statliga investeringar hos individen. Jag tror att det är jätteviktigt att regeringen i det här fallet pekar med hela handen.

Vi ser att utsläppen inte minskar i den takt de borde för att vi ska kunna hålla oss inom hållbara ramar. Sverige och andra industrialiserade länder har större ansvar för hur klimatet ser ut i dag. Vi kan inte avsäga oss det historiska ansvaret eller det koloniala ansvaret. Därför är det extra viktigt att vi tar stort ansvar här.

Vi borde gå före och minska våra utsläpp snabbare än utvecklingsländerna, som behöver utrymme för utveckling. Finansmarknaden har en cen-

tral roll när det gäller att styra om investeringar till hållbara verksamheter och se till att vi uppnår målen i Parisavtalet.

Jag tror att flera aktörer på finansmarknaden har börjat inse att det finns stora risker med investeringar i fossila bränslen, men det vore bra om regeringen tydliggjorde detta, så att finansinstitutet slipper att oroa sig i onödan när de investerar.

Slutligen vill jag säga att när samhället nu startas upp efter corona måste det vara en omstart som räddar klimatet och respekterar mänskliga rättigheter. Våra pengar måste vara en del i lösningen av detta.

Det är dags att alla AP-fonder och finansmarknaden drar sig ur fossila investeringar och att regeringen noga följer upp att de lever upp till Parisavtalet. Med detta sagt vill jag också säga: Stoppa Preemraff, stoppa statliga investeringar i klimatfientliga verksamheter och implementera Parisavtalet tydligt fullt ut!

Anf. 14 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Självklart ligger inte hela ansvaret hos individen, men vi som individer kan också göra vår del när det gäller att investera våra pengar på ett bra sätt som innebär positiva investeringar för framtiden.

Det är i det här sammanhanget viktigt att komma ihåg att de investeringar vi gör i dag avgör vilken framtid vi får i morgon och om tio år. Därför ligger vi på otroligt intensivt från regeringens sida för att just styra över till hållbara investeringar.

Det är glädjande, och jag hoppas att Lorena Delgado Varas också kan glädjas åt detta, att det ger enormt tydlig effekt. Vi kan se det. Efter första året med den nya lagstiftningen om AP-fonderna har man gjort en utredning om koldioxidintensiteten, alltså det koldioxidavtryck som fonderna ger. Tittar man på avtrycket i form av de totala koldioxidutsläppen för de aktieportföljer man har kan man se att det minskade med 9 procent på ett år, och det är då bara det första året med denna lagstiftning på plats. Det är en högre minskningstakt än vad bedömarna har angett som nödvändig för att vi ska kunna nå våra klimatmål.

Även i samhället i stort kan vi se att den gröna politik som vi har genomdrivit ger effekt. Den ger stor effekt. Första kvartalet i år, från januari till mars, minskade utsläppen med 8,1 procent i Sverige, trots att ekonomin växte – mycket beroende på att vi har sett till att ta betalt för de utsläpp som görs i värme- och elsektorn.

Vi driver på enormt hårt. Vi har gjort mycket. Vi har väldigt många förslag som vi nu håller på att genomföra. Vi kommer att arbeta stenhårt tills alla investeringar i vårt samhälle är hållbara.

Vi är ledande när det gäller att nå Parisavtalet. De globala miljörelserna har för tredje året i rad satt Sverige i topp bland alla länder när det gäller just klimatinsatser och klimatpolitik.

Vi tycker att detta är en viktig fråga. Jag hoppas att Lorena Delgado Varas fortsätter att ställa frågor om detta, för det är ett ämne som jag gärna pratar om och där jag är väldigt stolt över det vi har åstadkommit. Ingen regering har någonsin gjort så mycket för en grön finansmarknad som min.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 15 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Mikael Oscarsson har ställt mig tre frågor: om jag har ställt konkreta krav i den nya biståndsstrategin för Palestina för att den palestinska myndigheten ska sluta att uppmuntra till våld mot civila israeler, om regeringen och jag har ställt krav på demokrati och om regeringen har krävt att ”stödet till terror från den palestinska myndigheten upphör, inklusive att avlöna terrorister”.

Både jag själv och andra statsråd har svarat på frågor och interpellationer i dessa och angränsande frågor tidigare. Låt mig därför vara mycket tydlig.

Tar regeringen avstånd från terrorism? Ja, otvetydigt och i alla sammanhang. Det finns inget försvar för terrorism.

Tar regeringen avstånd från terrorism i Israel och Palestina? Ja, lika tvärsäkert. Sverige står upp för Israels legitima säkerhetsbehov. Regeringen fördömer entydigt terrorism och dem som ifrågasätter Israels rätt att existera inom säkra och erkända gränser. PLO tog också avstånd från terrorism redan 1988. Palestinas president upprepade senast den 11 februari i år i FN:s säkerhetsråd att palestinierna inte ska använda sig av våld i sin strävan efter att nå fred. Det är ett åtagande som Palestina har gjort inom ramen för Osloprocessen och som vi står fast vid att man måste efterleva.

Vi accepterar aldrig terrorism. Vi accepterar därför inte heller att den palestinska myndigheten eller andra förhärliigar personer som har begått terroristdåd. När så skett har vi reagerat bestämt. Sverige kommer aldrig att stödja eller ursäka att personer hyllas för att de begått terroristdåd.

Stöder Sverige utbetalningar av lön till personer som begått terroristdåd eller till deras familjer? Nej. Sverige ger inget budgetstöd till Palestina och bidrar alltså inte till utbetalningar till palestinska fångar eller deras familjer, oavsett vilka brott de dömts för.

Däremot kan vi inte kräva av Palestina att man inte ska ge några som helst bidrag till fängslades anhöriga. Att erhålla vissa bidrag kan handla om överlevnad i ett samhälle där få skyddsnet finns.

Sedan 1948 har hundratusentals palestinier suttit i israeliska fängelser trots att det enligt fjärde Genèvekonventionen är förbjudet att hålla personer från ockuperade områden fängslade på ockupationsmaktens territorium. Frågan berör och engagerar stora delar av det palestinska samhället och är nära kopplad till den kraftigt polariserade konflikten.

Israels ockupation av Palestina skapar dagligen avsevärda hinder i människors liv, i deras möjlighet att röra sig fritt, att driva sina företag eller att ta hand om sin mark och sina hus. På senare tid har bosättningsvåldet och rivningarna ökat.

Regeringens demokratisatsning återspeglas i utvecklingssamarbetet med Palestina. Vår nya strategi för utvecklingssamarbetet med Palestina har ett starkt fokus på demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och rättsstatens principer för att förbättra förutsättningarna för en demokratisk utveckling och att de mänskliga rättigheterna respekteras. Detta är centrala komponenter i vårt stöd till palestinskt statsbyggande.

Strategin ska bidra till att minska fattigdomen i landet och bidra till att få till stånd en tvåstatslösning på basis av etablerade internationella parametrar. Utöver demokrati och mänskliga rättigheter inkluderar strategin fortsatt verksamhet inom miljö och klimat, inkluderande ekonomisk utveckling och inkluderande fred.

Vårt stöd går till både palestinska och israeliska aktörer som vill verka för fred och hållbar utveckling. Enligt den nya strategin ska Sida genomgående eftersträva att stärka förutsättningar för ansvarstagande och ansvarsutkrävande och bidra till att förstärka förutsättningarna för och genomförandet av demokratiska, fria och rättvisa palestinska val, inklusive i östra Jerusalem.

Sverige fortsätter att stå upp för de demokratiska principerna och de mänskliga rättigheterna, särskilt när de utmanas. Att brister kan konstateras inom dessa områden utgör bakgrunden till denna inriktning på biståndet.

Vi måste fortsätta stödja de krafter som har viljan och förmågan att bidra till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Anf. 16 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Bakgrunden till detta är att flera länder på senare tid har fryst eller minskat biståndet till den palestinska myndigheten på grund av uppgifter om stark korruption och att medel går till att avlöna terrorister.

I regeringens nya femårsstrategi för Palestina uppgår biståndet till 1,5 miljarder.

Det är sex år sedan Sverige erkände Palestina. Förutom att regeringen då sa sig vilja ge stöd till de moderata krafterna i Palestina skulle man också ställa krav på att Palestina skulle bekämpa korruption, öka kvinnors inflytande, ta tydligt avstånd från våld och respektera politiska rättigheter. Vi skulle kunna kalla det krav på demokrati.

Regeringen har i år dragit in Sveriges bistånd till Kambodja med motiveringen att intresset för demokrati är svagt och att landet har utvecklats i en alltmer auktoritär riktning de senaste åren. Det är bra att biståndsmistern och regeringen har tagit detta initiativ.

Låt mig dock påminna om att det inte har varit fria val i Palestina på 15 år. Abbas mandat gick ut 2009, men han sitter fortfarande kvar vid makten elva år senare. Under denna tid har olika premiärministrar utsetts men helt utan fria val. Förmodligen är det ett skäl till att den palestinska myndigheten utvecklats i en alltmer auktoritär riktning.

Fru talman! I februari i år beslutade regeringen att minska biståndet till Tanzania med anledning av den negativa utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati. Hårdare tag mot hbtq-personer och krympande demokratiskt utrymme angavs då som skäl.

Regeringen lade i december fram den egna rapporten *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Palestina*. I den framkom att det finns stora brister i yttrande- och mediefrihet samt i hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter. Det förekommer tortyr, avrättningar, våld mot kvinnor och diskriminerande familje- och straffrättslig lagstiftning.

Vidare framkommer att det demokratiska underskottet är stort och att det förvärras av den inompalestinska splittringen mellan regeringspartiet Fatah som styr på Västbanken och Hamas som styr på Gaza. I rapporten konstateras också att det inte har hållits något nationellt val sedan 2006 och att civilsamhället är relativt starkt men vittnar om en krympande demokratisk utveckling.

Trots detta tycks allt fortsätta som vanligt från regeringens sida. Var går gränsen för statsrådet och regeringen? Har ni ens ställt upp några krav i det nya avtalet med den palestinska myndigheten? Finns det till exempel några konkreta krav på att sluta uppmuntra till våld mot civila israeler och på demokrati? Hur långt får det gå innan regeringen vidtar åtgärder?

Anf. 17 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det ekonomiska bistånd som Sverige ger till den palestinska myndigheten har varit och är en stor och viktig fråga. Trots att det kommit flera rapporter om korruption i den palestinska myndigheten och att bistånd använts till våld och antisemitisk propaganda fortsätter regeringen utan att blinka att ge pengar, mycket pengar dessutom – detta trots att flera länder, bland andra Nederländerna och Danmark, har fryst eller minskat sitt bistånd.

Under året har vi hört biståndsministern säga att Sverige kommer att minska biståndet till Tanzania. Varför? Jo, regeringen har bedömt att Tanzania har en negativ utveckling vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter.

Hur är det då med den demokratiska utvecklingen och de mänskliga rättigheterna i Palestina? Låt oss börja med president Abbas. Han har suttit vid makten i 15 år. Är det för att han är omåttligt populär och har vunnit varje val? Nej, för president Abbas har inte hållit ett enda val. I mina ögon är detta därför en diktatur.

När regeringen i oktober 2014 beslutade om en strategi för det palestinska biståndet 2015–2019 stod det i dokumentet att de svenska insatserna förväntades leda till bland annat stärkta, mer transparenta och demokratiskt styrda offentliga palestinska institutioner, stärkt yttrandefrihet, inklusive fria och oberoende medier och ökat politiskt inflytande och stärkt åtnjutande av mänskliga rättigheter för kvinnor och barn.

Har ministern följt upp regeringens eget styrdokument? Vad har ministern att säga om vad pengarna har gått till? Varför minskar regeringen biståndet till Tanzania på grund av negativ utveckling men ökar biståndet till Palestina, som verkligen inte håller måttet för att kalla sig demokrati? Varför har ministern olika måttstockar för länder vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter?

Anf. 18 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Sedan jag tillträdde har jag arbetat mycket med demokrati-frågor. Tyvärr går utvecklingen i världen som helhet åt fel håll vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati. En majoritet av världens befolkning lever i länder som inte uppfyller vad vi tycker är rimliga krav på en demokrati och i en alltmer auktoritär omgivning.

Det gläder mig att Kristdemokraterna uppmärksammar att regeringen och jag som statsråd driver dessa frågor. Ett par tydliga exempel på det är just Kambodja och Tanzania.

Jag tycker dock att vi måste se varje land för sig, eftersom varje land har sin egen historia, sin utveckling och sin situation som vi måste utgå från innan vi tar ställning till hur vi ska agera och hur vi ska trycka på och försöka skapa en förändring i en positiv riktning.

I många av de länder där vi jobbar med svenskt bistånd i dag är det en auktoritär situation. Men vi försöker arbeta för en demokratisering, och vi arbetar nära civilsamhället. Vanligtvis arbetar vi inte på ett sådant sätt att vi ger någon form av budgetstöd till regimer, och Palestina är ett typiskt sådant exempel. Vi ger inget budgetstöd dit. Därför har vi också mycket lite inflytande över hur man där använder sin budget och hur arbetet sker. Vi riktar det svenska biståndet framför allt till utomparlamentariska organisationer och till arbete för mänskliga rättigheter som sker vid sidan av detta.

När man diskuterar Israel och Palestina måste man påminna sig om att detta handlar om en extremt speciell situation. Israel har en enormt utsatt situation, men det har även palestinierna. Många palestinier har blivit fördrivna från sina bostäder och från sina områden där de har levt i generationer. Det har också under lång tid bedrivits en bosättningspolitik som har gjort att det palestinska området har krympt.

Det senaste året har det förts en diskussion om att annektera stora delar av Västbanken och det område som palestinierna formellt kontrollerar. Även om detta inte görs fullt ut i praktiken är det ändå det område som i tidigare överenskommelser har fördelats till palestinierna. Detta har, bland annat efter de amerikanska utspelen kring en långsiktig lösning, spätt på motsättningarna och splittringen i området.

Vi försöker i stället arbeta för att åstadkomma fred och försoning. Jag var nere i Israel och Palestina för inte så länge sedan och talade med representanten för den palestinska myndigheten och för premiärministern men också med statsråd från den israeliska regimen. Jag tog då tydligt upp just demokratifrågan. Det behövs faktiskt en lösning där både Israel och Palestina är överens om att det ska hållas allmänna val i området. Det behövs också i östra Jerusalem, där israelerna har mer kontroll över situationen.

Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I svaret sägs det att man från palestinskt håll och från presidenten har lovat att det inte ska uppmuntras till våld mot israeler, judar. Men tyvärr är det inte så. Vi ser hela tiden på den palestinska myndighetens officiella hemsida, på Facebook och på Twitter uppmaningar till våld.

Jag har engagerat mig i ganska många år i denna fråga och försöker regelbundet titta på vad det är som sänds ut. Den 20 juli tittade jag på ett barnprogram på palestinsk statstelevision. Där visades bilder på kvinnofiguren Fatima – satirbilderna görs av en tecknare som används ganska ofta – som ger AK47:or till barn. Två dagar senare delade hon ut sten till barn. Man kan där också se hur barn kastar sten på en israelisk soldat. Jag kan visa dessa bilder efter debatten.

Den 3 augusti fick barn skicka in hemmagjorda filmer till den palestinska myndighetens egen officiella barnkanal där de sitter bredvid dömda terrorister som ser ut som att de skulle kunna uppfattas som helgon. Både små flickor och pojkar poserar med en person som är dömd för inblandning i inte mindre än fyra mord.

I ett annat program är det fyra- och femåringar som säger att judar är råttor och svin. Jag har med mig en liten docka som beslagtogs av den israeliska tullen för en tid sedan. 4 000 exemplar av dockan skulle delas ut i Gaza. Det är en mjukisdocka som föreställer en palestinier som kastar sten.

Regeringen och alla politiska partier i Sverige anser att det är viktigt att bekämpa antisemitism. I Sverige anses det vara en grogrund för en massa elände och att det är viktigt att bekämpa antisemitismen. Vi måste förstå att det är samma sak där nere. Vi kommer aldrig att komma någonsamt med fredssträngningarna om vi inte tar itu med detta.

Det är faktiskt så att Sverige ger pengar till en mängd olika organisationer som sedan satsas på olika typer av stöd. Men detta frigör utrymme som gör att man kan satsa på olika saker. Förra året gav Sverige 1,5 miljarder kronor i stöd till terrorister. Det är en stor del av deras egen budget.

Här måste vi se sanningen i vitögat. Detta är en utveckling som inte är fredsfrämjande. Sverige är en stormakt där nere. Sverige betalar ut mycket pengar. Jag är inte emot att man ger stöd. Det finns stora behov. Men Sverige måste börja ställa krav. Sverige måste se dessa saker, ta upp detta, spela en roll och trycka på. Annars kommer vi aldrig att komma någonsamt.

Anf. 20 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag noterade att biståndsministern kallade Israels regering för regim. Det tycker jag är lite hårt, eftersom det verkligen är en demokrati som vi talar om. Ordet regim använder man ofta om vissa andra regimer runt om i världen.

Jag noterade också att ministern inte gav svar på min fråga om regeringen och ministern själv har följt upp det egna styrdokumentet för att faktiskt se vart pengarna går. Hur följer man upp detta när man själv är så noga med att säga att man förväntar sig att insatserna ska stärka demokratiskt styrda offentliga palestinska institutioner, stärka yttrandefriheten inklusive fria och oberoende medier, öka politiskt inflytande och stärka åtgärderna för mänskliga rättigheter för kvinnor och barn? Denna fråga fick jag inte svar på.

Sida är Sveriges biståndsmyndighet och arbetar för att människor som lever i fattigdom själva ska kunna förbättra sina levnadsvillkor. Det är mycket bra. Men varför går medel genom Sidas försorg till exempelvis Palestinagrupperna i Sverige? Går man in på deras hemsida kan man länka till Bojkotta Israel-rörelsen, BDS. Förbundsdagen, det tyska parlamentet, har beslutat att stämpla BDS-rörelsen som antisemitisk. BDS-rörelsens kampanj att bojkotta Israels artister och varor påminner om det mest hemska kapitlet i tysk historia och utlöser minnet från nazisternas slogan: Köp inte från judar!

Min fråga är: Hur kan det vara möjligt att pengarna kan gå från Sida på detta sätt, och är det inte dags nu att det blir en revision av detta som verkligen går på djupet med vart våra skattepengar går, så att vi får klarhet i att pengarna inte går direkt ned i terroristernas bakficka?

Anf. 21 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag måste säga att jag blir ganska upprörd över framför allt Mikael Oscarssons inlägg här. Han påstår att vi satsar 1 ½ miljard kronor som i praktiken går till terrorister. Det är fullständigt felaktigt.

Jag tycker inte att man ska fara med en sådan osanning. Jag tycker att det bästa vore om Mikael Oscarsson kunde be om ursäkt för det påståendet, för det har inte med verkligheten att göra. Vi ger inte något penning- och budgetstöd till den palestinska organisationen. Vi ger enligt den nya strategin ett stöd på 1 ½ miljard över fem år. Den absoluta merparten går till civila organisationer utanför den palestinska myndigheten.

Att de insatserna skulle bidra till terrorism är fullständigt felaktigt. Det är tvärtom. De insatser vi gör bidrar till att bygga upp ett civilt samhälle och organisationer som kan fungera och arbeta för fred och samförstånd i regionen. Det handlar inte om stöd till terrorism. Jag kan inte instämma i det. Jag kan inte acceptera att den tolkningen görs här, för det är en fullständigt felaktig tolkning av verkligheten. Jag tycker inte att man ska stå här och fara med osanning på det sättet i Sveriges riksdag.

Till Magnus Oscarsson kan jag säga att vi följer upp och utvärderar alla olika program och projekt i biståndet. Vi kontrollerar vilken effekten har varit, om vi tycker att det är rimligt att man fortsätter, om man ska ändra inriktning och hur det ska gå till.

Jag tycker också att insinuationen att Palestinagrupperna skulle stödja terrorism är ganska grov. Det stöd som vi ger går inte till Palestinagrupperna som organisation, utan till en verksamhet som Sida betalar ut pengar till. Det kontrolleras att det är just den verksamheten pengarna går till och inte någonting annat.

Anf. 22 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Statsrådet blir upprörd. Men vad jag sa var att det totalt sett förra året gick 1 ½ miljard från den palestinska myndigheten till terroristlöner.

Officiellt tar regeringen avstånd från bojkott och BDS. Ändå ger man stöd till organisationer som förespråkar bojkotter mot Israel, och det är väl känt att Israel är världens enda judiska stat. Ett exempel är att det ges pengar till Palestinagruppernas hemsida, där det uppmuntras till bojkott och BDS. Frågan är hur regeringen ska ha det. Detta måste hänga ihop.

Det jag försökt säga här i dag är att Sverige kan spela en betydligt större roll. Sverige ger mycket pengar och kan trycka på. Jag tror att det finns en stor möjlighet att budskapet går fram.

Som jag var inne på förut pumpar Sverige in pengar på olika sätt. Det här möjliggör att det finns medel för att exempelvis ge så här mycket till terroristlöner. Om vi menar allvar med att trycka på mot antisemitism i Sverige och säger att det är viktigt måste vi göra samma sak när det gäller våra kontakter med den palestinska myndigheten. Det måste bli ett slut på uppmuntrandet till våld i skolorna. Då måste det här budskapet komma från svensk sida: Ska det bli pengar framöver måste vi se att detta upphör.

Anf. 23 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Mikael Oscarsson har inte varit med när jag träffat företrädare för den palestinska myndigheten. Han vet inte vad jag har sagt och hur mycket jag har tryckt på demokratifrågan. Mikael Oscarssons argument handlar om att vi skulle sluta ge pengar. Använder man det argumentet gentemot dem får man svaret: Ni ger ju inga pengar till oss. Det är det svar som kommer, eftersom vi inte ger pengar till den palestinska myndig-

heten. Men Mikael Oscarsson verkar inte riktigt acceptera att det är på det sättet.

I allt väsentligt går pengarna till helt andra saker. Vad jag minns nu finns det ett enda projekt, ett miljöprojekt som handlar om vattenrening, som vi bidrar till när det gäller myndigheterna. Men det finns inget som helst budgetstöd till den palestinska myndigheten. Den palestinska myndigheten skulle nog inte glädjas om vi tog bort pengastödet till frivilligorganisationer, men det är ingenting som finansierar deras verksamhet.

Men jag står gärna och ofta upp och talar med palestinska företrädare om att de måste satsa på ett demokratiskt val. Jag tycker att det är förfärligt att det har dröjt så länge. Det finns förklaringar, vilket man måste se. Men det betyder inte att vi inte ska kräva att det blir demokratiska val så snart som möjligt. Det står i den strategi som vi har nyss har antagit att Sida ska arbeta för det, och det är en skärpning jämfört med den tidigare strategin.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:445 om nordiskt samarbete under coronapandemin

Anf. 24 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig vilka slutsatser jag i dagsläget drar av hur de olika nordiska länderna hanterat pandemin, vilka risker jag ser med att Norden hanterat frågan om att stänga och öppna gränser på vad som kan ses som ett dysfunktionellt och icke harmoniserat sätt och hur jag avser att möta dessa risker. Vidare har Hans Wallmark frågat mig hur jag avser att agera för att stärka nordiskt samarbete.

De nordiska länderna har drabbats olika hårt av covid-19-pandemin och har valt delvis olika strategier för att minska smittspridningen. Till exempel har de gränsrestriktioner som våra grannländer infört fått omfattande konsekvenser, inte minst i våra integrerade gränsregioner – för gränshandel, besöksnäring och de vardagliga kontakterna över gränserna. Situationen innebär att den naturliga gemenskap och det ömsesidiga beroende som byggts upp i gränsregionerna under lång tid nu riskeras.

Jag har under våren och sommaren haft kontinuerlig kontakt med mina respektive kollegor i de nordiska länderna. Även andra statsrådskollegor samt statsministern har varit i kontakt med sina nordiska kollegor. Statsministern deltog bland annat i ett nordiskt statsministermöte den 25 juni, då bland annat gränsfrågorna diskuterades. De nordiska smittskydds- och hälsovårdsmyndigheterna har under hela pandemin haft ett tätt samarbete med utbyte av information och erfarenheter.

I våra kontakter med de nordiska länderna har vi särskilt framhållit de regionala skillnaderna i smittspridningen och vikten av kontinuerlig dialog. Vidare har vi verkat för flexibla lösningar genom regionala eller lokala öppningar av gränserna. Därutöver har vi informerat om de svenska åtgärderna för att bemöta covid-19-pandemin.

Det finns vissa skillnader avseende vilka åtgärder som har vidtagits i de olika nordiska länderna för att hantera pandemin. Det finns även skillnader mellan länder inom EU liksom globalt. Vilka åtgärder som har vidtagits kan ha flera olika orsaker, och det påverkas ofta av respektive lands

nationella kontext. I huvudsak finns det dock likheter vad gäller vidtagna åtgärder för att minska smittspridningen, till exempel att rekommendera social distansering och att människor ska stanna hemma om de är sjuka.

Genom konstruktivt och pragmatiskt samarbete har den mest nödvändiga arbetspendlingen kunnat fortsätta även under covid-19-pandemin. Det har varit viktigt för att värna samhällskritiska funktioner, som till exempel fortsatt försörjning av personal till sjukvården. Vissa lättnader har också skett under sommaren, men situationen är fortsatt otillfredsställande.

Covid-19-pandemin har visat att vårt nordiska samarbete kan stärkas i vissa avseenden. Jag har därför föreslagit för mina samarbetsministerkollegor att vi ska tydliggöra vårt ansvar för hur vi i Norden kan samverka mer effektivt i gränshindersfrågor. Det behövs en dialog i god tid innan beslut fattas som påverkar medborgares rörlighet över gränserna.

För mig som utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor är detta en mycket angelägen fråga. Den svenska regeringen fortsätter att aktivt arbeta för att hitta lösningar vad gäller gränsfrågor och resande inom Norden, detta inte minst för att se hur vi tillsammans kan begränsa de negativa effekter som restriktionerna fått i gränsregionerna och hur gränserna steg för steg åter kan öppnas på ett ansvarsfullt sätt. Från den svenska regeringens sida vill vi öppna upp hela Norden, och det fortsätter vi att arbeta för.

Anf. 25 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och statsrådet! Ambitionen hos de nordiska regeringarna, formulerad via Nordiska ministerrådet, är att Norden ska bli världens mest integrerade region.

Fru talman! År 2020 bär inte spår av att detta skulle vara världens mest integrerade region.

Fru talman! Jag brukar faktiskt berömma statsrådet Hallberg. Hon är en av de ministrar som jag tycker oftast svarar sakligast och mest koncist på de frågor som ställs både här i kammaren och när vi har andra överläggningar, exempelvis med Nordiska rådets delegation.

Jag måste dock säga att jag tycker att statsrådets skriftliga svar, som säkert är utarbetat av ett antal tjänstemän, inte präglas av den pregnans som jag är van vid från statsrådet. Jag tänker därför muntligen försöka upprepa en del av de frågor som jag hade i min skriftliga interpellation, som är besvarad.

Fru talman! Den första frågan är: Vad gör statsrådet för bedömning av varför detta sker? Varför har dessa stängda gränser i Norden mött Sverige?

Statsrådet skriver i sitt svar att de nordiska länderna har drabbats olika hårt. Det är en sanning med viss modifikation, för coronaviruset har gått fram över vår del av världen på ett ganska likartat sätt. Däremot har vi otvivelaktigt hanterat det på olika sätt.

Vi i Sverige vet mycket väl att vi har denna fruktansvärda börda av minnen, hågkomster och erfarenheter att bära oss i form av den död som har kommit på våra äldreboenden. Det skiljer ut Sverige från de övriga nordiska länderna. Det tror jag också är en förklaring till att Sverige i större utsträckning har mötts av den här typen av stängda gränser i vårt Norden. De andra länderna har reagerat mot Sverige och vårt sätt att hantera detta.

Fru talman! Jag tror inte att regeringarna och Hallbergs ministerkollor i Oslo, Köpenhamn och Helsingfors har gjort detta för att vara elaka. Min första fråga är alltså: Varför?

Den leder snabbt över till den andra frågan: Vilken typ av riskbedömning har regeringen gjort när man valde den svenska coronastrategin i förhållande till hur den skulle uppfattas av andra länder? Återigen: Jag tror inte att de motåtgärder Sverige har drabbats av grundar sig på elakhet i Oslo, Köpenhamn och Helsingfors.

Vi kan väl vara ganska eniga om att en hel del har gått sönder i det som skulle bli världens mest integrerade region. Därför ser jag i slutet av statsrådets svar att det antyds att någon form av initiativ ska tas. Men det vore intressant att få höra om det finns något mer konkret. Hur går vi vidare? Jag tror att något måste göras. Vi måste återupprätta rörligheten, men jag tror också att vi måste värna den nordiska identiteten.

Det finns också en fråga som över huvud taget inte berörs men som jag ändå ställde. Den gäller huruvida statsrådet vill öppna för en nordisk coronakommission. Moderaterna drev under lång tid här i Sverige, mot regeringen, att vi skulle ha en coronakommission. Till slut fick vi en coronakommission på plats – dessutom utan politiska överrockar, vilket var en välgärning.

Jag undrar hur statsrådet ställer sig till denna tanke på en nordisk coronakommission. Det är en idé som för övrigt inte är min utan som är framförd av Föreningen Norden.

Jag tror att det nu är viktigt att hantera de typer av olika bilder som vi har i ett Sverige som har mött och delvis fortfarande möter stängda gränser. Det finns en verklighet i Stockholm, på departementen och på UD. Men det finns en helt annan verklighet i Tornedalen, i Öresundsregionen, i Värmland och i Bohuslän. Den tror jag att vi också måste värna utanför Stockholm.

Anf. 26 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag instämmer med Hans Wallmark om att det inte råder några tvivel om att det nordiska samarbetet har ställts inför stora utmaningar under covid-19-krisen.

Visionen om att bli världens mest hållbara och integrerade region är satt under hård press. Det förändrar inte vårt långsiktiga mål att sträva mot denna vision. Jag tycker tvärtom att krisen har gjort att visionen blir ännu viktigare. Krisen har visat att det är ännu viktigare att förverkliga visionen.

Jag ska gärna svara på frågorna och i vanlig ordning göra det som jag tycker att vi normalt sett har en bra dialog kring, även om vi inte är överens om alla svar. Om vi talar om varför man har stängt ned tror jag att det beror på att vi har haft en kris som slog till väldigt snabbt. Det blev akuta åtgärder i varje land, och man fattade något annorlunda beslut.

Jag beklagade redan då, i februari mars, att man fattade nationella beslut utan att överväga att också se på den nordiska kontexten. Man lade inte i vågskålen för sina beslut vad detta innebär för våra gränsregioner. Som Hans Wallmark påpekar, fru talman, är verkligheten för gränsregionernas medborgare och deras vardag en annan. Att inte ta med detta i besluten när man vidtar så avgörande åtgärder som att stänga gränserna är naturligtvis beklagligt, olyckligt och inte hållbart i en gemenskap som ska gå mot den vision som vi just nämnde.

Denna snabba och okoordinerade nedstängning var olycklig. Jag ser också att länderna i Norden nu, ett efter ett, vaknar upp och säger: Så här kan vi inte ha det.

Jag vill inte spekulera i exakt varför andra länder fattade de beslut de har fattat vad gäller gränsrestriktioner och när det gäller hur de nu öppnar upp. De har ju också valt ganska olika sätt att öppna upp. Danmark har öppnat helt nu, Norge går fram och tillbaka nästan varannan vecka när det gäller olika regioner och Finland har gjort en delregional öppning. Det ser alltså olika ut även nu.

Den exakta bakgrunden till varje nationellt beslut vill jag inte spekulera i. Däremot kan man säga att det självklart är så att Sverige är hårt drabbat. Vi har nu tillsatt en kommission som ska lämna ett svar på frågorna. Vi har inte svaren här i dag, men vi har en hypotes kring att detta är en klustersmitta. Stockholm var hårt drabbat. Det var många resandeströmmar och så vidare. Vi ska inte gå in på det i den här debatten, men Sverige har absolut varit hårt drabbat.

Vi har dock också baserat vårt beslut i den svenska regeringen att inte stänga gränserna på de rekommendationer som kommer bland annat från den europeiska smittskyddsmyndigheten ECDC om att gränsstängningar inte är ett effektivt medel för att bekämpa smittan. Där har de andra länderna valt en annan väg.

Som jag nämnde i mitt första svar ser vi det som vår ambition att till varje pris försöka öppna upp Norden igen. Vi verkar i stort sett varje dag för det från den svenska regeringens sida.

När det gäller den verklighet som råder ute i landet finns det en verklighet även här i Stockholm, det vill säga att detta också har stor ekonomisk betydelse för Sverige som nation. Ungefär 25 procent av vår export går till de andra nordiska länderna. Sedan finns det en verklighet, en vardag, för våra gränsmedborgare som jag är högst medveten om. Jag har talat med alla kommuner och med de mest utsatta många gånger och jobbat för att hitta lösningar där. Jag är fullt medveten om den besvärliga verklighet som det här har försatt våra gränsmedborgare i.

Jag skulle ändå vilja återkomma till att Sverige har valt en väg som är evidensbaserad även i det här fallet, det vill säga att gränsstängningar inte är en rekommendation från vare sig den svenska eller den europeiska smittskyddsmyndigheten som ett effektivt sätt att bekämpa smittan.

Anf. 27 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Nu känner jag igen statsrådet Hallberg lite mer än i det från hennes tjänstemän framtagna svaret.

Jag vill bara säga några saker. Jag tror att det finns en sak som förenar oss, både statsrådet, undertecknad och de ledamöter som nu inte finns i kammaren men som utgör kammaren. Det är betydelsen av Norden. Statsrådet berörde det något, men vi ska kanske ännu mer understryka det. Norden är oerhört centralt för Sverige. EU är väldigt viktigt – det är vår absolut viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena och vår ekonomi. Men Norden är vår gemenskap. Här finns våra värderingar. Här finns det gemensamma klimatet. Här finns den gemensamma historien. Här finns den gemensamma politiska kopplingen. Och här finns också, precis som statsrådet nämnde, vår ekonomi. Det här är våra absolut viktigaste handelspartner.

Fru talman! De nordiska länderna är syskon, och våra baltiska republiker är våra kusiner. Det här är vår del av världen. Det är därför detta är en sådan tragedi. Och, fru talman, ordet misslyckande måste också användas när syskon tvingas stänga dörren till varandra. Det är det som har skett.

Jag delar statsrådets bedömning att många av problemen uppstod på ett tidigt stadium därför att ingen kände till pandemins omfattning och exakta konsekvenser, och därför blev det i sin tur ett antal akuta åtgärder och beslut med, som statsrådet också korrekt benämner det, en bristande koordinering.

Statsrådet använde ordet ”avgörande”. Jag delar den synen. Det som är problemet, som statsrådet inte berör, fru talman, är att även Sverige fattade ett antal beslut som man nog också får beskriva som avgörande och som kom att uppfattas gå på tvärs mot vad man gjorde i de andra länderna, inte minst i Danmark, Norge och Finland. Det blir ibland ett slags självtillräcklighet från svensk sida när vi ska försöka förklara detta. Jag tror att den kanske något bristande ödmjukheten i kombination med den våg av död som slog in med våldsamt kraft mot svenska äldreboenden har påverkat detta.

Därför är det viktigt att fundera på hur man går vidare, och den frågan kan statsrådet kanske grunna på när det gäller hur man konkret kan göra. Jag tycker att det var viktigt att Moderaterna var drivande i att ställa kravet om och till slut få en coronakommission på plats i Sverige, och jag tycker också att det är ett intressant förslag som Föreningen Norden har väckt om en gemensam nordisk coronakommission. Jag upprepar därför även den frågeställningen till statsrådet, alltså hur man från regeringens sida ser på det.

Det finns olika bilder av vilken frustration som finns. Jag skulle kunna trötta statsrådet med att upprepa en del av berättelserna från Strömstad, Värmland, Tornedalen och Öresund, men jag tror att statsrådet har hört dem många gånger. Innan vi fick de delregionala lösningarna med Danmark, då Danmark accepterade svenskar från olika områden, inte minst Skåne, uppfattades det som frustrerande att vi hade vår gräns öppen. Det gjorde att danska medborgare kom från Köpenhamn och Själland till Skåne för att handla, gå på restauranger och till och med ta sig via Ystad till Bornholm, men samma gräns, samma dörr in till Danmark, var under en tid stängd för oss från Skåne.

Jag tror att känslan av det är någonting som är oerhört centralt för nordiska politiker att bearbeta nu när vi lämnar pandemins 2020 bakom oss.

Anf. 28 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Vi är inne i ett maratonlopp med den här pandemin. Vi har inte svaret än på vilket land som har valt rätt och på huruvida att ha en lockdown i början eller att ha lockdown, öppning och sedan lockdown igen är rätt strategi. Vi ser att länder som har haft en långtgående lockdown har en större smittspridning än Sverige och så vidare.

Vi ska naturligtvis inte diskutera orsaken till utvecklingen av pandemin i de olika länderna i den här debatten. Men att jag nämner ordet maratonlopp är för att jag precis som Hans Wallmark vill säga att Norden och den nordiska gemenskapen är något av det viktigaste vi har. Vi måste värna den, och vi måste också därför under de närmaste kanske ett till två åren framåt leva med det här i vågor som går fram och tillbaka när det gäller

smittspridningen. Nu ökar det i övriga Norden, och Sverige har stabiliserat sig lite. Vi har ingen aning om vart det kommer att ha tagit vägen om ett halvår. Vi måste ha en dialog och en samsyn om att det är Norden som ska ta sig an sådana här kriser tillsammans och inte var och en för sig. Det är det jag vill jobba för nu.

Jag skulle gärna vilja använda ordet familj, kanske lite vardagligt, för det är så man skulle vilja se på Norden. Jag tror att många vaknade upp lite yrvaket i den här krisen och sa att vi kanske inte var så mycket familj. Men hur kan vi bli det i Norden igen? Och vad gör man i en familj? Jo, när man går igenom kriser löser man dem tillsammans, och man har också en dialog om vilka åtgärder som man ska vidta.

Jag skulle vilja återkomma till det jag har nämnt tidigare i mina svar, och det är att jag har föreslagit att vi nordiska samarbetsministrar, som kommer att ses den 10 september, måste ta fram en samarbetsmodell – man kan använda uttrycket code of conduct – för hur vi nordiska samarbetsministrar ska uppföra oss tillsammans när vi hamnar i en kris eller tar oss ur den här krisen. Den svenska regeringens inställning till detta är att vi måste ha en dialog när vi fattar beslut som påverkar våra medborgares rörlighet över gränserna. Så fort det påverkar det andra landets gränsregioner måste vi ha en dialog innan och inte bara informera, i värsta fall när det är fait accompli.

Det är en fråga som jag och vi från Sverige kommer att driva. Jag har redan initierat arbetet med att det ska komma upp på agendan den 10 september.

När det gäller en kommission är det som Hans Wallmark säger att vi nu har en kommission i Sverige som kommer att arbeta med detta. Den kommer också att utvärdera den svenska hanteringen i en internationell jämförelse med relevanta länder. Då blir en jämförelse mellan Sverige och de övriga nordiska länderna en viktig del. Huruvida det behöver göras ytterligare utvärderingar av en kommission på nordisk nivå tycker jag absolut att vi ska diskutera. Det är också någonting som de nordiska samarbetsministrarna på uppmaning från Nordiska rådet absolut bör kunna diskutera. Vi måste lära oss någonting av den kris som vi går igenom, och vi måste dra lärdomar av det ganska snabbt nu för att inte gå okoordinerade ur den här krisen.

När det gäller gränsstängningar eller att ha gränserna öppna, som jämförelsen med Danmark handlade om, alltså att Sverige hade gränsen öppen och det kom danskar till Skåne, vilket väckte en irritation, skulle jag vilja säga att det inte är en framkomlig väg att stänga gränser bara för att ge igen, om vi uttrycker oss så, för att ett annat land stänger gränser. Jag tror inte att Hans Wallmark menar det heller.

Vi har valt vägen att inte se gränsstängningar som en del av en epidemiologisk strategi. Bara för att Danmark stängde under en period såg inte vi en anledning att göra samma sak. Jag är fullt medveten om att det väckte irritation, och det är inte bara i Skåne och den delen av Sverige, utan det gäller också Värmland, Strömstad och Norrbotten. De här sociala svårigheterna måste vi hantera.

Anf. 29 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! När det gäller just den här typen av gränsregionala tjänster som har funnits inför stängda gränser är jag helt enig med statsrådet. Jag har ägnat inte helt oväsentligt med tid i Skåne åt att just förklara att man inte kan ha den typen av ge igen-tänkande, för då har vi en spiral nedåt. Däremot finns det nog i de olika gränsregioner som statsrådet räknar upp ibland en känsla av att Stockholm inte riktigt har förstått hur hårt detta har varit. Jag menar att vi måste lägga ned betydande tid på att rädda den mylla ur vilken ett antal rottrådar har rivits upp eller slitits sönder.

Därför tycker jag, fru talman, att det är glädjande det som statsrådet pekar ut om att man den 10 september ska diskutera olika former av samarbetsmodeller som bygger på någonting djupare än att bara informera, nämligen också på att just försöka koordinera.

Jag tänker inte heller, fru talman, recensera huruvida det ena eller det andra landets åtgärder har varit rätt eller fel. Däremot, och det har varit min ingång till statsrådet och regeringen, menar jag att vi även från svensk sida borde ha reflekterat över hur våra åtgärder kommer att uppfattas av andra. Det är det jag menar nog delvis har varit en förklaring till att vi har mötts av stängda gränser mot Norge, Danmark och Finland – inte av elakhet utan för att det har uppfattats som att vi har gjort på ett sätt och alla andra på ett annat. Det borde vi också själva reflektera över. Jag tycker, fru talman, att regeringen även i den här frågan är lite dålig på just självreflektion.

Jag tror dessutom att vi verkligen i alla sammanhang måste understryka att det, trots att det här inte just nu är världens mest integrerade region, är oerhört viktigt att vi fördjupar det nordisk-baltiska, för detta är vårt hem, detta är vår kultur, detta är våra värderingar och detta är vår ekonomi – vår utgångspunkt i världen börjar i Norden.

Anf. 30 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Det gläder mig att Hans Wallmark och jag och, tror jag, många här i riksdagen och även politiker i övriga nordiska länder är överens om så mycket. Jag välkomnar denna debatt.

It takes two to tango. Om vi kräver att andra länder ska vara öppna med sin strategi och sina beslut måste vi självklart rannsaka oss för att se om vi har varit tillräckligt öppna. Har vi haft tillräckligt mycket dialog med de andra nordiska länderna innan vi fattade våra beslut? Det är otroligt viktigt att vi nu orkar lägga dessa frågor på bordet och ställa dem både till oss själva i Sverige och till de andra nordiska länderna – vad kan vi göra bättre och vad kunde vi ha gjort bättre? – och också göra en utvärdering. Detta ska vi göra nu och inte vänta några år. Det här är viktigt.

Kris stärker en relation. Jag är övertygad om att vi kommer att komma ur denna kris ännu starkare om vi arbetar på ett sådant sätt att vi diskuterar vad vi hade kunnat göra bättre, vad vi ska göra annorlunda i nästa kris och hur vi ska ta oss ur krisen tillsammans. Men vi måste orka lägga de svåra frågorna på bordet. Jag kommer att se till att de finns på bordet när vi ses den 10 september. Det är kanske inte alltid man har gjort så i nordiska sammanhang och inom det nordiska samarbetet. Man har kanske inte behövt det under de senaste åren. Allt detta tycker jag är otroligt viktigt.

Jag vill kommentera det som sas om Stockholm och övriga landet. Det avgörande när vi har en dialog som den jag har haft med de 21 gränskommunerna – många kommuner har jag mött flera gånger, till exempel Strömstad – och mött företagare där ute, både fysiskt och numera digitalt, är att vi visar att vi bryr oss om vad som händer i våra gränsregioner. Det får inte finns något tvivel om det hos våra medborgare. Det gläder mig att Hans Wallmark och jag är helt överens om att vi måste ha ett sådant fokus framöver. Jag ser mycket fram emot en fortsatt dialog och ett samarbete om detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2019/20:196 Ändrade regler för taxering av lantbruksenheter och för automatiserat beslutsfattande vid fastighetstaxeringen

2019/20:197 Delegationsbestämmelser för Skatterättsnämnden och Forskarskattenämnden och några ändringar i fråga om informationsutbyte på skatteområdet

2019/20:198 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande

2019/20:200 En strängare syn på hantering av vapen och explosiva varor

Framställning

2019/20:RB6 Medgivande för Riksbanken att ge kredit till IMF

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och framställning skulle förlängas till och med *onsdagen den 23 september*.

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 27 augusti

2019/20:455 Inställda mässors inverkan på jobb och tillväxt

av *Hans Rothenberg* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:456 Konkurer inom fotbollen

av *Hans Rothenberg* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:457 Säkerhetsbrister vid ungdomshem

av *Mikael Damsgaard* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

den 28 augusti

Prot. 2019/20:148

3 september

2019/20:458 Åtgärder mot den organiserade brottsligheten i Sveriges storstäder

av *David Josefsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:459 Förbudet mot folksamlingar i förhållande till motionslopp

av *David Josefsson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 30 augusti

2019/20:460 Stärkt kollektivtrafik

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:461 Rasism och afrofobi i Sverige

av *Momodou Malcolm Jallow* (V)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2019/20:462 Åtgärder för att minska gifterna i Östersjöns fisk

av *Lars Beckman* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:463 Ersättning för att hindra smittspridning i riskgrupper

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

den 31 augusti

2019/20:464 Hållbara offentliga finanser

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:465 Preems utbyggnad i Lysekil

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

den 1 september

2019/20:466 Koldioxidpriset och infrastrukturplaneringen

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:467 Januariöverenskommelsens del om a-kassan

av *Mats Green* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

den 2 september

2019/20:468 Reduktionsplikt

av *Maria Stockhaus* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:469 Offentliga bidrag till Ibn Rushd

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 27 augusti

2019/20:2037 Kompensation från Iran med anledning av nedskjutningen av PS752

av *Arin Karapet* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2038 Stöd till civilbefolkningen i Beirut

av *Arin Karapet* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:2039 Barns rättssäkerhet i vårdnadstvister

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2019/20:2040 Konflikten i Nagorno-Karabach

av *Arin Karapet* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2041 Garantera tillgången till läkemedel mot covid-19

av *Margareta Cederfelt* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2042 Antalet arbetade timmar

av *Margareta Cederfelt* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:2043 Utvecklingen i östra Medelhavet

av *Margareta Cederfelt* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2044 Skärpta straff för trafikbrott

av *Ingemar Kihlström* (KD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2045 Antalet polisanställda i Sverige

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2046 Islamiseringen i Turkiet

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2047 Uppföljning av EU-Kubaavtalet

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2048 Utvisning av utländska brottslingar

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2049 Arbetsmarknadsläget i Älvsbyns kommun

av *Linda Modig* (C)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:2050 Branden i Älvsbyn

av *Helena Lindahl* (C)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:2051 Möjlighet att ansöka om omställningsstöd

av *Lars Hjälmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:2052 Sveriges militära insatser i Mali

av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:2053 Nedgrävning av luftledning

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:2054 Ersättning till kollektivtrafikanter under pandemin

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 28 augusti

2019/20:2055 Översyn av miljöbalken

av *Sten Bergheden* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2056 Tjuvfiske av ål

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:2057 Validering av utländsk examen

av *Betty Malmberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2058 Konfidentiella uppgifter om skolor

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:2059 Åtgärder mot gängvåldet

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2060 Långa utredningstider för jaktbrott

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2061 Kunskapsstappet inom sfi

av *Maria Nilsson* (L)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:2062 EU-reglerade minimilöner

av *Tina Acketoft* (L)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:2063 Återinförd fastighetsskatt

av *Markus Wiechel* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:2064 Vårdnadstvister utan riskbedömning

av *Betty Malmberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2065 Utvärdering av plastpåseskatten

av *Sten Bergheden* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:2066 Statens finansiering av organisationer med koppling till islamism

av *John Weinerhall* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

Prot. 2019/20:148

3 september

2019/20:2067 Det dödliga våldet i Järva

av *Anders Österberg* (S)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2068 Myndigheter och allemansrätten

av *Sten Bergheden* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

den 30 augusti

2019/20:2069 Kriminalisering av deltagande i och samröre med kriminella gäng

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2070 Utbyggnaden av slussen i Södertälje

av *Ingela Nylund Watz* (S)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:2071 Särreglering av merkostnadsersättning till assistansanordnare

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2072 Försämrad postdistribution som hotar mediemångfalden

av *Hans Wallmark* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:2073 Skarvens tillväxt i Östersjön

av *Jessika Roswall* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:2074 Barnrättsperspektiv inom psykiatrin

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2075 Oväsen från bilar i stadskärnor

av *Pål Jonson* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2076 Lagtolkningar som ger konsekvenser för besöksnäringen

av *Gudrun Brunegård* (KD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 31 augusti

2019/20:2077 Sidas samarbeten

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:2078 Digital samhällsbyggnadsprocess

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:2079 Kriminellas vägspärrar och kontroller av individer

av *Johan Pehrson* (L)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2080 Förebyggande av suicid

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2081 Hästrådgivningspaket kontra ny lagstiftning utifrån Övergödningsutredningen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2082 Övergödningsutredningens konsekvenser kring hästha-
gar

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2083 Tolkning av innehållet i rapport från Övergödningsut-
redningen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2084 Skydd av grundvatten

av *Lotta Olsson* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2085 Kompetensförsörjning till de gröna näringarna

av *Lotta Olsson* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:2086 Gångkrigens spridning ut i landet

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2087 Förtroendet för rättsstaten

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 2 september

2019/20:2088 Smittspårning

av *Magdalena Schröder* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2089 Jobb till unga i växande företag

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:2090 Ökat bostadsbyggande

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:2091 Östlig förbindelse och bostadsfrågor

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:2092 Folkrättslig granskning om övergreppen i Xinjiang

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2093 Utvecklingen i Belarus

av *Margareta Cederfelt* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2094 Hårdnande villkor för regimkritiker i Ryssland
av *Margareta Cederfelt* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2095 Stora idrottsevenemang i diktaturer
av *Hans Wallmark* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:2096 Felaktigt utnyttjande av svenska bidragssystem i andra länder

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 26 augusti

2019/20:1932 Stöd till Libanon

av *Mats Nordberg* (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:1947 Akut stöd till Libanon

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 27 augusti

2019/20:1940 Åtgärder för religions- och trosfrihet

av *Alexandra Anstrell* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:1942 Omställningsstöd till företag

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1943 Skadestånd till morddömda

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1985 Polisernas säkerhet

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 28 augusti

2019/20:1952 En gemensam nordisk strategi mot pandemin

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2019/20:1950 Tvivelaktiga affärer mellan myndigheter och före detta anställda

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1951 Försäljningen av SMHI:s enhet Sjöfart
av *Boriana Åberg* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)
2019/20:1953 Myndigheters försäljning av verksamheter
av *Boriana Åberg* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2019/20:148
3 september

den 31 augusti

2019/20:1957 Skattebefrielse för miljöbränslen
av *Jens Holm* (V)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2019/20:1968 Miljöterrorism
av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2019/20:1956 Högskoleprovet
av *Ilona Szatmari Waldau* (V)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)
2019/20:1958 Arbetsmiljöskuld på Sveriges arbetsplatser
av *Saila Quicklund* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)
2019/20:1955 Handläggningstider hos Pensionsmyndigheten
av *Per Schöldberg* (C)
till statsrådet Ardan Shekarabi (S)
2019/20:1962 Fredsavtal mellan Israel och Förenade Arabemiraten
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2019/20:1966 Fredsavtal mellan Israel och Förenade Arabemiraten
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2019/20:1954 Handel med stöldgods på nätet
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2019/20:1970 Turkiets relation till Hamas
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2019/20:2001 Regelverket för utländska körkort
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

den 2 september

2019/20:1979 Reduceringen av arbetsgivaravgifter
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2019/20:1978 Korttidspermitteringar
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
2019/20:1971 Kvinnor i gängkriminella miljöer
av *Linda Westerlund Snecker* (V)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1976 Åtgärder för ett hållbart fiskbestånd i Östersjön

av *Nina Lundström* (L)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:1972 Järnvägens överlevnad och konkurrenskraft

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:1977 Omställningsstödet till företagen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:1964 Krav eller rekommendation på munskydd i Sverige

av *Alexandra Anstrell* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1975 Munskydd

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1981 Skydd av vittnen

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:1998 Straffrabatt till utländska brottslingar

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:1990 Skärpningar av reglerna gällande ungdomsbrottslighet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:2020 Säkerhetsarbetet på ungdomshem

av *Alexandra Anstrell* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 13.41.

Sammanträdet leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	19
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	21
§ 5 Anmälan om faktapromemorior	23
§ 6 Anmälan om granskningsrapport	23
§ 7 Ärenden för bordläggning.....	23
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:452 om fastighetsskatten	23
Anf. 1 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	23
Anf. 2 HAMPUS HAGMAN (KD).....	24
Anf. 3 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	25
Anf. 4 HAMPUS HAGMAN (KD).....	26
Anf. 5 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	26
Anf. 6 HAMPUS HAGMAN (KD).....	27
Anf. 7 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	27
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:443 om hållbara	
investeringar	28
Anf. 8 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	28
Anf. 9 LORENA DELGADO VARAS (V)	29
Anf. 10 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	30
Anf. 11 LORENA DELGADO VARAS (V).....	31
Anf. 12 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	32
Anf. 13 LORENA DELGADO VARAS (V).....	33
Anf. 14 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	34
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:434 om bistånd till den	
palestinska myndigheten	35
Anf. 15 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	35
Anf. 16 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	36
Anf. 17 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	37
Anf. 18 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	37
Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	38
Anf. 20 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	39
Anf. 21 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	39
Anf. 22 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	40
Anf. 23 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	40
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:445 om nordiskt	
samarbete under coronapandemin	41
Anf. 24 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	41
Anf. 25 HANS WALLMARK (M)	42
Anf. 26 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	43
Anf. 27 HANS WALLMARK (M)	44
Anf. 28 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	45
Anf. 29 HANS WALLMARK (M)	47
Anf. 30 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	47
§ 12 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	48
§ 13 Anmälan om interpellationer.....	48
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	50

Prot. 2019/20:148
3 september

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	54
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 13.41.	56